

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko Viktoro Pranckiečio kalba Lenkijos Respublikos Seime

„Gerbiamasis pone Maršalka, gerbiamieji Lenkijos Respublikos Seimo ir Senato nariai, Jūsų ekselencijos, ponios ir ponai!

Dėkoju už galimybę šiandien, minint Lietuvos Respublikos atkūrimo šimtmetį, pasisakyti Lenkijos Respublikos Seime svarbiausiais mūsų valstybėms klausimais. Man yra didžiulė garbė būti čia ir kalbėti šiai garbingai auditorijai.

Pastarąjį kartą Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas Lenkijos Respublikos Seime kalbėjo prieš 21-erius metus.

Seimo kanceliarijos nuotrauka (aut. Džoja Gunda Barysaitė)

Dėkoju ponui Maršalkai Marekui Kučinskiui (Marek Kuchciński) už tai, kad 2017 metais vizito Vilniuje metu jis dalyvavo Lietuvos krikšto 630-osioms metinėms paminėti skirtuose renginiuose ir buvo Voicecho Gersono (Wojciech Gerson) paveikslo „Lietuvos krikštas“, atvežto iš Varšuvos ir eksponuoto Vilniaus Valdovų rūmuose, parodos globėjas.

Šie metai lietuviams ir lenkams yra ypatingi – minime savo valstybių Nepriklausomybės šimtmečius. Kitąmet minėsime kitą svarbią sukaktį – Liublino unijos 450-ąsias metines.

Šios svarbios istorinės sukaktys yra gera proga apžvelgti mūsų tautų nueitą kelią, bendrą istoriją, tai, kas mus jungia ir sutelkia, kokie pagrindiniai dabarties ir ateities iššūkiai laukia Lietuvos ir Lenkijos žmonių, ką mes, politikai, privalome padaryti, kad mūsų visuomenės jaustųsi saugios, o mūsų valstybių ekonomikos klestėtų.

Esu įsitikinęs, kad šiais mūsų valstybėms jubiliejiniais metais tinkamai išnaudosime Lietuvos ir Lenkijos parlamentinio bendradarbiavimo galimybes ir paskatinsime dvišalių parlamentinių asamblėjų veiklą. Norėčiau pastebėti, kad mūsų tautas istorija tai sujungdavo, tai išskirdavo, tačiau visais istorinių pokyčių laikotarpiais būta daugiau bendrumo negu atskirties ir prieštaravimų.

Nelengvas abiejų valstybių suartėjimo procesas pradėtas pasirašius Krėvos sutartį.

1387 metais priėmusi krikštą Lietuva tapo krikščioniškąja šalimi ir svarbia Vakarų krikščioniškosios civilizacijos dalimi, taip pasirinkdama savo kryptį.

Nei lietuviui, nei lenkui nereikia aiškinti, kas yra 1410 metais įvykęs Žalgirio mūšis, kokia jo reikšmė tuometei Lietuvai ir Lenkijai, visai Europai, kokie buvo Lenkijos karaliaus Jogailos ir Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Vytauto nuopelnai.

1569 metais pasirašyta Liublino unija sukūrė naują valstybę – Abiejų Tautų Respubliką, kuri Lietuvoje vertinama nevienareikšmiškai, tačiau yra neatsiejama Lietuvos valstybingumo istorijos dalis.

Noriu pažymėti 1788–1792 metais veikusio Abiejų Tautų Respublikos Ketverių metų Seimo reikšmę darant būtinas valstybės reformas ir rengiant naują valstybės Konstituciją.

1791 metų gegužės 3-iosios Konstitucija ir tų pačių metų spalio 20 d. priimtu Abiejų Tautų tarpusavio įsipareigojimu išreiškė Abiejų Tautų Respublikos pagarbą asmens laisvei ir valstybės nepriklausomybei. Ši pirmoji Europoje priimta Konstitucija suteikia mums puikią progą apmąstyti konstitucinių principų reikšmę ir svarbą.

Važiuodami iš Lietuvos į Lenkijos sostinę Varšuvą pravažiuojame pro Varšuvos Pragą, kur 1794 metų lapkričio pradžioje Abiejų Tautų Respublikos sukilimo prieš Rusiją metu apie 8 tūkstančius Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės karių kartu su Lenkijos kariais ir Varšuvos miestiečiais stėjo ginti

Varšuvos nuo Rusijos kariuomenės. Mūšyje žuvo didžioji Lietuvos kariuomenės dalis ir Varšuvos gynėjai. Šis mūšis dar vadinamas „Pragos skerdynėmis“. Tai buvo paskutinis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės mūšis.

Manychiau, kad 2019 metais minint Tado Kosciuškos vadovaujamo sukilimo 225-ąsias metines būtų tikslinga įamžinti Varšuvą gynusių ir čia žuvusių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės karių atminimą. Abiejų Tautų Respublikos, kurią grobuoniškai pasidalijo Rusija, Prūsija ir Austrija, išnykimas iš Europos žemėlapis aštuonioliktame amžiuje mus šiandien moko, kad turime būti stiprūs ir pajėgūs patys ar kartu su sąjungininkais apsiginti nuo nedemokratiškos, agresyvių išorės jėgų. Prisimename 1830–1831 m. ir 1863 m. sukilimus – mūsų tautų bendras pastangas kovojant už laisvę. Idealas ir šūkis „Už jūsų ir mūsų laisvę!“ nuolatos mums primena, kad laisvė nėra duota amžinai, ją reikia ginti ir puoselėti, kaip tai darė Lietuvos Žana d'Ark – Emilija Pliaterytė.

1918 metų vasario 16 dieną, po daugiau kaip šimto metų nelaisvės, sugrįžome į laisvą Europos tautų šeimą – 20 Lietuvos Tarybos narių pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.

Verta pažymėti, kad vienas iš 1918 metų vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų buvo Stanislovas Narutavičius, kurio jaunesnysis brolis Gabrielius Narutavičius tapo pirmuoju Lenkijos prezidentu.

Lietuvos ir Lenkijos keliai tarpukaryje išsiskyrė dėl Vilniaus, tačiau abi mūsų valstybės ir tautos buvo savarankiškos, pačios kūrė savo ateitį, pasiekė ekonomikos pažangą.

Dėl 1939 metų rugpjūčio 23 dieną sudaryto nusikaltėliško Ribentropo-Molotovo pakto Lietuva, Lenkija ir kitos regiono šalys buvo pasidalintos, o žmonės prarado laisvę, internuoti lenkų kariai, kurie vėliau negrįžo iš Katynės, jų likimus ciniškai nusprendė diktatoriai Berlyne ir Maskvoje.

Antrasis pasaulinis karas atnešė neišmatuojamą skausmą ir kančių įvairių tautybių žmonėms, o jam pasibaigus geležine stalinistine uždanga buvome atskirti nuo demokratinio Vakarų pasaulio.

Vakarų Europos valstybės šventė pergalę prieš nacizmą, o Lietuvoje, taip pat ir Lenkijoje, tęsėsi rezistencinis pasipriešinimas, Lietuvoje vadinamas „karu po karo“, kuriame daugiau kaip 20 tūkstančių Lietuvos „miško brolių“, ginkluoto pogrindžio rezistencijos dalyvių atidavė gyvybes už mūsų dabartinę laisvę.

Tūkstančiai Lietuvos žmonių, sovietinės sistemos vadinamų „liaudies priešais“, buvo ištremti į Sibiro platybes. Kai kuriems iš jų pavyko grįžti į nukraujavusią, okupuotą tėvynę, tačiau daug jų liko amžino poilsio tremties vietose. Tebūna šviesus jų atminimas.

Neretai kartu su nelaimės draugais lenkais lietuviai dalijosi tuo pačiu tremtinio likimu. Būtų prasminga pagerbti žmonių atminimą įtraukiant jūsų šalies atstovus į Lietuvoje 16 metų vykdomą akciją „Misija Sibiras“, kad Lietuvos ir Lenkijos jaunimas aplankytų tremties vietas, kartu sutvarkytų užmirštas lietuvių ir lenkų tremtinių kapavietes.

Nelaisvė nėra amžina. Amžinas yra laisvės šauksmas.

Lenkijos „Solidarumas“ ir vėliau Lietuvos „Sąjūdis“ padėjo žmonėms susitelkti ir išsivaduoti iš komunistinės priespaudos.

Nepamirštamasis ir labai vertinamas Šventojo popiežiaus Jono Pauliaus II-ojo dvasinis žygis. Nuo pirmųjų pontifikato dienų jis kartodavo: „Nebijokite!“ Ir mūsų tautos išgirdo, jų stiprybė buvo tikėjimas laisve. Turėjome sumokėti nemažą 1990 metų kovo 11-ąją paskelbtos Lietuvos valstybės Nepriklausomybės atkūrimo kainą.

1991 metų sausio 13-ąją Vilniuje nuo sovietų tankų ir kulku žuvo 14 mūsų tautos didvyrių, o daugiau kaip 700 žmonių buvo sužeista.

Sausio įvykiai Lietuvoje prisidėjo prie Sovietų Sąjungos, kurią JAV prezidentas Ronaldas Reiganas taikliai pavadino „blogio imperija“, žlugimo. 1993-ųjų rugpjūčio trisdešimt pirmąją paskutiniai Rusijos kariuomenės tankai išvesti iš Lietuvos.

Noriu padėkoti mūsų kolegoms iš Lenkijos, kurie visų šių įvykių metu buvo su mumis Vilniuje ar padėjo mūsų atstovams kitose valstybėse siekti pasaulinės bendruomenės paramos siekiant tarptautinio Lietuvos Nepriklausomybės pripažinimo.

1994 metų balandžio 26 dieną Vilniuje sudaryta Lietuvos ir Lenkijos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis yra mūsų valstybių bendradarbiavimo pagrindas.

Nuoširdžiai gedėjome dėl gero Lietuvos draugo, stipriai prisidėjusio prie dvišalių Lietuvos ir Lenkijos santykių vystymo, šviesaus atminimo Lenkijos Prezidento profesoriaus Lech Kačynski netekties. Jo žūtis Smolensko katastrofoje sužeidė ir mūsų širdis.

Džiugu, kad mūsų strateginės partnerės Lenkijos Prezidentas Andrzej Duda (Andrzej Duda) dalyvavo Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui skirtuose iškilminguose renginiuose Vilniuje. Laukiame Vilniuje Lenkijos Respublikos Ministro Pirmininko Mateušo Moravieckio (Mateusz Morawiecki) vizito. Tai įkvepia tolesniam abipusiam bendradarbiavimui.

Gerbiamieji,

Europos vienijimosi projektas yra unikalus, o jo išsaugojimas yra visų mūsų pareiga.

Suprantame, kad valstybių galios yra santykinės, tačiau kolektyvinės europinės ir euroatlantinės struktūros Europos Sąjunga ir NATO pirmą kartą istorijoje mums suteikė galimybę sėdėti kartu už stalo ir dalyvauti priimančioms sprendimams lygiomis teisėmis. Niekas apie mus negali būti sprendžiama be mūsų.

Esame puikus sėkmingos sisteminės transformacijos pavyzdys toms valstybėms, pirmiausia Ukrainai, kurios savo ateitį apsisprendė susieti su Europos Sąjunga.

Lietuvos Respublikos Seimas yra parengęs Europos planą Ukrainai. Labai prašytume jį palaikyti.

Trišalė Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos parlamentų narių asamblėja taip pat atlieka nemažą vaidmenį padedant Ukrainai artėti prie Europos Sąjungos.

Narystę Europos Sąjungoje suvokiame ne tik kaip ekonominę mūsų valstybių ir piliečių materialinę gerovę, bet ir kaip priklausymą bendromis vertybėmis saistomų šalių bendrijai. Tai yra Europos Sąjungos vienybės ir solidarumo pagrindas.

Pasaulis nuolat keičiasi, keičiasi ir mūsų bendras projektas – Europos Sąjunga, nes tenka nuolat ieškoti sprendimų, kaip įveikti iššūkius ir grėsmes.

Nelegali migracija ir pabėgėlių srautai, diskusijas dėl Europos Sąjungos ateities modelio paskatinę Jungtinės Karalystės siekis išstoti iš Europos Sąjungos, populizmas ir euroskepticizmas, finansinio stabilumo ir ekonomikos augimo užtikrinimas, klimato kaita, hibridinės grėsmės dėl trečiųjų šalių dezinformacijos, propagandos ir kibernetinių išpuolių – tai yra aktualiausi klausimai visai Europos Sąjungai, taip pat Lietuvai ir Lenkijai.

Esminis mūsų tikslas – Europos Sąjungos stiprinimas, vienybė Europos Sąjungos viduje, efektyvūs ir atsakingi veiksmai palaikant santykius su kitomis valstybėmis, ypač plėtojant Europos Sąjungos Rytų partnerystę ir ryšius su šalimis, kurios mato Europos Sąjungos perspektyvą.

Tikimės, kad derybos dėl „Brexit“ bus sėkmingos ir išsaugosime strategiškai svarbią partnerystę bei užtikrinsime mūsų piliečių teises Jungtinėje Karalystėje.

Iššūkiams spręsti reikalingi ir adekvatūs finansiniai ištekliai. Laukia svarbūs sprendimai dėl naujos Europos Sąjungos finansinės perspektyvos. Naujoje daugiametėje finansinėje programoje reikiamas dėmesys turi būti išlaikytas ilgalaikiams, strateginiams, Europos Sąjungos sutartyse įtvirtintiems įsipareigojimams, pripažįstant sanglaudos politikos pridėtinę vertę Europos Sąjungos vidaus saugumui ir piliečių gerovei.

Būtinai tolesnis dėmesys Europos Sąjungos vidaus rinkai, energetikos vidaus rinkos stiprinimui, užtikrinant lygias konkurencines sąlygas su trečiosiomis šalimis bei energetinį saugumą Europos Sąjungos viduje ir kaimynystėje.

Ponai ir ponios,

skirtingais istorijos laikotarpiais Lietuvai praradus nepriklausomybę, ją praradavo ir Lenkija. Ir atvirkščiai.

Su Lenkija esame „vienoje valtyje“ saugumo ir geopolitinė prasme. Esame dėkingi Lenkijai, kuri aktyviai palaikė mūsų siekius tapti NATO nare.

Rusijos įvykdyta Krymo aneksija, vykdomas karinis ir politinis Ukrainos Donbaso destabilizavimas, parama separatistams radikaliai pakeitė saugumo padėtį Vidurio ir Rytų Europoje.

NATO yra transatlantinis politinis-karinis aljansas, todėl JAV politinis dėmesys, amerikiečių karių ir kitų sąjungininkų buvimas Lenkijoje ir Baltijos valstybėse yra labai svarbus siekiant užtikrinti efektyvų potencialios agresijos atgrasymą ir gynybą, stiprinant viso NATO rytinio flango pajėgumus.

Akivaizdu, kad NATO yra pagrindinė saugumo garantija. Tuo pačiu turėtume kartu siekti, kad nebūtų dubliuojamos NATO ir Europos Sąjungos veiklos. Reikia įgyvendinti NATO Varšuvos aukščiausio lygio susitikime priimtą NATO ir Europos Sąjungos bendradarbiavimo deklaraciją.

Aktyvus dvišalis bendradarbiavimas su Lenkija vyksta visais kariuomenės pajėgų lygmenimis, vykdamas karinius mokymus ir dalyvaujant tarptautinėse operacijose, įsigyjant ginkluotę kariuomenei.

Šiandien gynybos ir saugumo srityje tęsiami seni ir kuriami nauji bendri karinio bendradarbiavimo formatai. Vienas sėkmingiausių trišalių projektų yra Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos brigada

„LITPOLUKRBRIG“, kuriai suteiktas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didžiojo etmono Konstantino Ostrogiškio vardas.

Malonu pažymėti, kad Lenkija yra pati aktyviausia valstybė, užtikrinanti Baltijos šalių oro erdvės kontrolę. Net septynis kartus Lenkija siuntė savo oro pajėgas dalyvauti NATO oro policijos misijoje.

Mūsų valstybėms reikėtų aktyviai bendradarbiauti ir keistis patirtimi siekiant atremti kylančias naujas hibridines grėsmes, stiprinant mūsų visuomenių atsparumą priešiška propagandai, pasirengimą atremti kibernetines atakas.

Energetika yra ta sritis, kurioje mūsų valstybių bendradarbiavimas pastaraisiais metais plėtojamas itin dinamiškai.

Kartu su Lenkija, Latvija ir Estija, įgyvendiname svarbius regionui energetinės infrastruktūros projektus. 2015 metų pabaigoje pradėjo veikti elektros tiltas „LitPolLink“, jungiantis Alytų ir Elką. Tai pirmoji Lietuvos istorijoje energetinė jungtis su Vakarais.

Baltijos valstybių energetinių sistemų sinchronizacijos per Lenkiją su kontinentinės Europos tinklais projekto įgyvendinimas galutinai ir visiškai integruos Baltijos valstybes į Europos energetikos sistemą. Didelę reikšmę mūsų valstybių energetinio saugumo užtikrinimui bei dujų rinkos plėtrai regione turės dujotiekio tarp Lietuvos ir Lenkijos „GIPL“ statyba. Tikimės, kad šį projektą įgyvendinsime kaip numatyta iki 2021 metų.

Vertiname Lenkijos poziciją dėl Baltarusijoje, Astrave, prie pat Lietuvos sienos statomos atominės elektrinės. Statybos metu jau įvyko keli rimti incidentai. Tai rodo, kad objektas potencialiai gali kelti grėsmę visam regionui. Lietuva reikalauja, kad statant šią elektrinę būtų laikomasi visų tarptautinių saugumo reikalavimų.

Praėjusių metų rudenį Lietuvos Respublikos Seimas įstatymu reglamentavo būtinąsias priemones, kad į Lietuvos elektros energijos rinką negalėtų patekti elektros energija iš trečiųjų šalių, kuriose veikia nesaugios branduolinės elektrinės. Tikimės, kad ir Lenkija ateityje neimportuos energijos iš nesaugios Astravo atominės elektrinės.

Siekdami dar glaudesnės mūsų valstybių ir regionų integracijos į Europos Sąjungą, turime aktyviai investuoti į infrastruktūros projektus, todėl tikiuosi, kad mūsų valstybių vyriausybės padarys viską, kad kuo greičiau būtų įgyvendinti svarbūs regionui infrastruktūros projektai „Via Baltica“, „Via Karpatia“ ir „Rail Baltica“.

Taip pat matome potencialą plėtoti „trijų jūrų“ valstybių bendradarbiavimą siekiant geresnės Baltijos jūros, Adrijos jūros ir Juodosios jūros regionų transporto ir energetikos infrastruktūros plėtos.

Lenkija yra viena svarbiausių Lietuvos prekybos partnerių, taip pat ir viena solidžiausių investuotojų.

Džiaugiamės, kad vis daugiau Lietuvos įmonių sėkmingai įsitvirtina Lenkijos rinkoje ir nuosekliai auga. Ypač vertiname patikimų Lenkijos bendrovių atėjimą į Lietuvą ir jų svarų indėlį į Lietuvos ekonomikos raidą. Esu įsitikinęs, kad geranoriškas abipusis bendradarbiavimas atveria visas galimybes tvarių sprendimų paieškai.

Nuosekli pastarųjų metų Lietuvos ekonominė politika sukūrė palankias verslo sąlygas ir patrauklią investicijų aplinką Lietuvoje. Nors esame nedidelė valstybė, tačiau galime didžiuotis sparčia gyvybės mokslų, lazerių, informacinių technologijų, inžinerijos plėtra, konkurencingomis pasaulinio masto įmonėmis ir specialistais, glaudžiu verslo įmonių ir mokslo bendradarbiavimu.

Lietuva tapo sparčiai augančia ir konkurencinga pažangių technologijų valstybe. Lenkijos investuotojams siūlome patrauklias investicines sąlygas ir kitas bendradarbiavimo galimybes.

Gerbiamieji Lenkijos Respublikos Seimo ir Senato nariai,

Lietuvos lenkai ir Lenkijos lietuviai yra neįkainojama mūsų visuomenių vertybė.

Lietuva nuo seno garsėja kaip daugiatautė šalis, puoselėjanti įvairių tautų, tikėjimų ir etninių grupių sugyvenimą ir toleranciją.

Siekiame, kad bet kurios tautybės žmogus Lietuvoje jaustųsi gerai, būdamas savo tautybės atstovu ir lojaliu šaliai piliečiu.

Norėčiau pabrėžti, kad Lietuva yra vienintelė valstybė pasaulyje, žinoma, neskaitant Lenkijos, kurioje lenkų tautybės asmenims užtikrinamas švietimas lenkų kalba nuo darželio iki aukštosios mokyklos.

Balstogės universiteto filialas Vilniuje per daugiau nei dešimt veiklos metų jau tapo Lietuvos švietimo sistemos dalimi. Čia studentams paskaitos vyksta lenkų kalba. Tai yra vienintelis Lenkijos universitetas, turintis fakultetą užsienyje ir ugdantis studentus lenkų kalba.

Trijose Lietuvos aukštosiose mokyklose yra sudarytos sąlygos studijuoti lenkų kalbą.

Lietuvoje veikia 50 darželių ir priešmokyklinių grupių, 76 bendrojo lavinimo mokyklos, kuriose mokomoji kalba yra lenkų arba kurios vykdo mokymą skirtingomis kalbomis, o vien tik lenkų mokomoji kalba yra 51 mokykloje.

Valstybės finansuojamų mokyklų lenkų kalba tinklas Lietuvoje yra įspūdingas palyginti su kitomis regiono ir Europos valstybėmis.

Tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje yra svarbus geras valstybinės kalbos žinojimas. Lenkų jaunimas Lietuvoje gerai moka lietuvių kalbą, o lietuviai Lenkijoje puikiai kalba lenkiškai. Ir tai yra didelis mūsų valstybių švietimo sistemų pasiekimas.

Svarbu ir tai, kad Lietuvos lenkai yra socialiai ir politiškai aktyvūs mūsų visuomenės nariai.

Šiuo metu Lietuvoje aktyviai veikia apie 70 lenkų tautinės bendrijos organizacijų. Jų veiklos laukas labai platus: tai dainų ir šokių ansambliai, chorai, draugijos ir klubai, trečiojo amžiaus universitetas. Taip pat veikia žiniasklaida lenkų kalba. Man pačiam ne kartą teko kalbėti radijo stoties „Znad Willi“ tiesioginiame eteryje.

Lietuvoje lenkų tautybės atstovai turi sudarytas puikias politinio atstovavimo sąlygas: Lietuvos Respublikos Seime lenkų tautinės bendrijos interesams atstovaujanti Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga turi 8 mandatus iš 141. Vienas Lietuvos lenkų tautybės atstovas yra Europos Parlamento narys.

Savo ruožtu kreipiuosi į Jus, Lenkijos parlamentarai, prašydamas konstruktyviai spręsti lietuvių bendruomenės Lenkijoje keliamus klausimus dėl lietuviškų mokyklų.

Šimtmečio proga mūsų valstybėse numatoma daug kultūrinių renginių: vakar Varšuvoje vyko Lietuvos nacionalinės filharmonijos iškilmingas koncertas, taip pat Lenkijoje numatytos Lietuvos kino ir teatro savaitės, įvairios parodos, kiti renginiai.

Norėčiau pakviesti Lenkijos žmones apsilankyti daugiakultūroje Lietuvoje, kur svečiai iš Lenkijos visada yra laukiami ir lengvai suprantami.

http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=9563&p_k=1&p_t=255546